

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Vtrùm cambium Bisuntinum sit licitu[m].

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

totum onus cambij videri reuolui in pretium panni, vt in solutione stipendiiorum, militi p annis æstimetur quasi tenera tanti valeret. Verum quia solutio ista non fit à mercatoribus, sed ab officialibus regis, non est hæc iniuria mercatoribus imputanda, si huius consilij causa non sint. Si tamen possent eam absque suo incommodo impedire, incundo aliam speciem contractus, tenerentur ex charitate.

Secundo, Hunc contractum non videri illicitum, nisi forte sit excessus in lucro. continet enim tres contractus; per quos si seorsim ad tantum lucrum perueniri potest, potest etiam per eosdem vitios, dantur enim 82000. ad cambium, & venditur pannus valens 12000. & hoc pretium implicitè datur ad cambium in locum distitum, nam pretium panni soluendum est in Hispania post bimestre. Itaque si cambio 82000. Antuerpiæ in Hispaniam, & venditio illius panni, & cambio pretij illius, tantum à Rege lucrari potuissent, contractus est iustus. (quæ enim seorsim iusta sunt, etiam iunctim.) Nec obstat, quod videantur pannum vendere supra iustum pretium; quia in eo pretio comprehendunt pretium cambij expressi 82000. & taciti 12000. Neque propriè est venditio; sed contractus innominatus, do vt des, comprehendens virtute plures contractus nominatos. Si verò non potuissent tantum exigere seorsim, contractus est iniquus, & tenentur ad restitutionem excessus. Et sanè lucrum videri possit excessiuum: nam in effectu non dant nisi 94000. aureorum, & recipiunt 100000. vnde intra bimestre lucrantur sex in 100. & consequenter, dum illum contractum quoque bimestri repetunt, lucrantur 36. in centum intra vnum annum. Accedit, quod hac ratione vendant magnam vim mercium, quod commodum etiam est pretio æstimabile. Ad hæc respondent ipsi, se tantam vim pecuniæ sine magnis sumptibus, laboribus & periculis non posse conquirere, cum eam vel ab aliis cum graui interesse debeant accipere, vel etiam ex Italia & Hispania per mulos cum magno periculo curare deferri. Deinde in contractibus cum Regibus magna esse pericula; soluere enim illos quando volunt, & facile antiquos contractus, si per eos læsi videantur, reuocare. Quod ad pannum attinet, ideò se hunc inferere summæ, quod id fiat sine vlllo Regis incommodo: & quod ipsi tantam vim numeratæ pecuniæ non possint assidue habere paratam. Quod autem lucrum videatur magnum, id fieri ob crebram eiusdem contractus repetitionem. Verum vtrum lucrum sit moderatum, an modum excedens; non est Doctorum determinare, sed proborum virorum in arte illa peritorum. Hoc tantum affirmo, hunc contractum ex forma sua iniquum non esse.

DUBITATIO VII.

Vtrum cambium Besuntinum sit licitum.

59 **N**otandum, nomine cambij *Besuntini* intelligi propriè quod ad urbem Besançon traicitur, vbi non est frequentia mercatorum aut mercium. quidam nunc vocant *Placentinum*, quod ad eam quoque urbem frequens datur. Generatim tamen intelligi potest omne cambium, quod dirigitur ad locum, vbi camparius nec vllam pec-

uniam, nec vllum respondentem, nec fidem habet; sed rogat campforem, & ipse nomine eius aliquem, qui respondeat, procuret, vel ipse per suum factorem respondeat; qui postea eandem pecuniam per recambium remittit, vt ita fiat solutio cambij & recambij, in loco, vbi fuit primò accepta. tale est cambium, quod maximè in illas vrbes à Genuensibus & aliis dicitur celebrari.

Quidam Doctores sentiunt, tale cambium non esse contra iustitiam, si bona fide iustum pretium, quantum fieri potest, constituitur. Ita responderunt in quadam consultatione sex viri doctissimi in Lusitania. & tenet Siluester v. Vtura 4. qu. 9. dicto 6. & Nauarr. l. 5. consilio 1. titulo de vsuris. & in Enchirid. cap. 17. n. 289. & 301. & Thomas Boninfignius cap. 7. de cambiis num. 7. 8. 9. Quæ sententia probari potest Primò, Quia si hoc cambium esset iniustum, id ideò esset, quod camparius non habeat pecuniam eo loco, vbi soluendum est: atqui hoc non obstat, quia non requiritur vt actu ibi habeat, sed sufficit vt habeat in credito apud amicum, vel vt facile possit habere correspondentem, qui eas ibi det mutuo, vel ad cambium; vt rectè docet Nauarr. in Enchirid. cap. 17. num. 289 & 301. & in Consilijs, loco citato: hoc enim sufficit vt fiat cambium verum & reale, non fictum: atqui iste hoc pacto facile potest tibi habere pecuniam & respondentem: ergo ex hac parte non est iniustum; nec enim tunc vera emptio vel permutatio pecuniæ, quam camparius ibi habet, vel habiturus est per mutuum, vel per aliud cambium reale.

Dices Primò, Non habet ibi alium respondentem, cui debitum traiciat, præter respondentem camporis: atqui hoc perinde est ac si ipse campor responderet: quod videtur fieri in fraudem vsurarium.

Respond. Si campor illum cogeret vt suo respondententi traiceret debitum, id iniquum foret; (quia præter naturam contractus nemo potest obligari) sed campor id ei relinquit liberum. quod si ipse sponte petat à campore sibi aliquem respondentem dari, certè nulla fit ei iniuria. sicut enim quibus alius (qui condicto tempore ibi potest soluere) potest ei respondere, debitumque acceptare; ita etiam is, quo ipse campor vitur, ibi potest hoc munere fungi.

Dices Secundo, Saltem hoc non licebit, quando respondens camporis, cui creditum transmittitur, est famulus, vel merus executor camporis: nam tunc censetur vna persona cum campore; ac proinde dum ipsi debitum traicitur, ipse sibi solueret; quæ solutio videtur fictitia & imaginaria.

Respond. Non esse imaginariam solutionem; potest enim vnus idemque, quatenus subit diuersas personas, seu officia, sibi ipsi soluere, sibi que esse creditor & debitor.

Vbi Aduerte, campforem hinc subire duas personas, nempe camporis, quatenus hinc dar ad cambium, & transmittit creditum ad suum respondentem: & camparij, quatenus nomine eius traicit debitum in eundem suum respondentem: hoc enim ad officium camparij pertinebat. Similiter respondens duplex officium præstat. Primò, Quo creditum acceptat, estque respondens camporis. Secundo, Quo debitum acceptat, estque respondens camparij, soluturus sibi ipsi tamquam respondententi camporis. nihil enim

refert ad iustitiam contractus, siue hæ personæ sint diuerse, siue eadem; modo id in arbitrio eius, cuius interest, relinquatur. nam etiam in mutuo ipse mutuans potest esse fideiusor, seu assuretor, ita volente mutuatario, vt ostensum est c. 20. dub. 11. vnde fieri potest, vt campfor subeat officia quatuor personarum, si videlicet respondens sit eius famulus, vel collega in societate; nam socij omnes sunt instar vnius personæ.

64
2. Probatio.
Secundo, Probari potest, quia si tu à mercatore petas mutuum, & ille dicat se non dare mutuum, sed esse paratum vendere pannum creditò, quem ipse præsentem pecunia illi vel alteri reuendas, non peccat contra charitatem, vt ostensum est cap. 21. dubit. 16. Similiter si dicat se esse paratum emere præsentem pecunia si quid habeas hic vel alibi venale, & si nihil habeas, offerat tibi merces (quas alibi habet vendendas) creditò, iuxta communem æstimationem; quas paratus est, si velis, præsentem pecunia redimere. Atqui hic contractus est similis illi, de quo agimus, in quo dicit campfor se nolle mutuare; sed esse paratum emere pecunia præsentem tuam pecuniam absentem, quam habes v.g. Beuntij; & si ibi non habes, nec potes habere per alios; paratus est tibi creditò ibi vendere, & præsentem pecunia eandem emere.

65
Obiectio-
nes.
Dices Primò, Iste non liberè, sed coactè accipit tale cambium; atqui coactio, seu inuoluntarium, irritat contractum; ergo hoc cambium est iniquum.

Resp. esse hic sufficientem libertatem vt validus sit contractus; quia absolute, liberè & voluntariè contrahit, & quamuis ex parte faciat inuoluntariè, (quia mallet alia ratione pecuniam consequi) tamen quia per iniuriam ad hunc modum contrahendi non compellitur, non obest hoc inuoluntarium. multi enim valdè inuoluntariè res suas vendunt; quia tamen per iniuriam ad hoc non coguntur, venditio est valida. Idem dicendum de aliis contractibus. Pactio autem vsurarum non ideo est irrita, quia inuoluntaria; sed quia mutuatarius non intendit transferre vturas, nisi quatenus eas iure debet pro vsu pecuniæ, vt dictum est cap. 20. dub. 18.

66
Dices Secundò, Pretium in hoc cambio semper est iniustum; ergo & ipse contractus iniquus est. Antecedens probatur, quia pecunia, quam campfarius vendit, campfori plus valet, ob sumptus quibus eam comparare debet. sicut merces maioribus laboribus & sumptibus comparata, plus valet, v.g. frumentum aduectum ex Sicilia Romam, quam in agro Romano natum.

Resp. Quando merces secundum se habent communem æstimationem, non ideo plus valent, quòd maioribus sumptibus sint comparata, vt dictum est supra cap. 21. dubit. 4. atqui pecunia illa habet suam æstimationem communem in illo loco, ad quem cambium mittitur, vt patet; alioqui sequeretur, si aliquis comparasset 100. vlnas panni, maiori pretio, non posse eas emi pretio infimo corrente; quòd est contra communem sententiam. nec est simile de frumento: quia Siculum melius est Romano. quòd si non esset melius, possem illud emere eodem pretio quo vulgò venditur Romanum.

67
Dices Tertio, Hoc cambium videri sicum, & verum mutuum: quia litteræ remittuntur inanes: vnde eodem loco, vbi pecunia accepta est, reddi-

tur campfori cum lucro, quòd lucrum non videtur exigi, nisi ratione dilationis.

Resp. Non esse sicum; nam litteræ per quas fit, verè mittuntur, & virtute earum fit vera solutio in loco destinato; non enim est necesse pecuniam reipsa ibi numerari, sed sufficit ipsam ibi esse, & debita creditaque per chirographa transferri: (qui modus solutionis est vsitatissimus inter mercatores) ita vt sit aliquis qui acceptet debitum, & aliquis qui acceptet creditum; siue vnus idemque vtamque obligationem & functionem subeat, siue diuersi; hoc enim non mutat rei iustitiam. vnde verum non est, litteras redire inanes: nam alia remittuntur, quibus fit recambium.

Vt explicem quid de hac sententia sentiam, 68
Dico Primò, Si is qui petit à campfore, non sit *quid sentiam in credito, idque campfor noit; contra iustitiam re ipsa, vel idem.* habiturus pecunias alibi actu vel potestate, seu in credito, idque campfor noit; contra iustitiam re ipsa, vel idem. peccat, si ei ad illum locum cambiat. est communis sententia Doctorum; Siluestri, Vtura 4. qu. 9. habet pecuniam re ipsa, vel idem. Nauarri c. 17. nu. 289. & 299. Thom. Bonintignij c. 7. Ratio est, quia dare ad cambium, vel est permutare pecuniam præsentem cum absente, vel est pecuniam absentem emere, aut transferre: atqui hic non est vlla res, quæ possit emi vel transferri à campfore, vel permutari cum pecunia præsentem: est ergo emptio & permutatio ficta; ac proinde lucrum inde proueniens caret iusto titulo. sicut si quis emeret boues ab aliquo qui nullos habet, eosque illi certo pretio locaret, lucrum illud esset iniustum; quia nulla hic est locatio, sed solum fictio locationis.

Aduerte tamen, si campfor bona fide ad cambium dederit in certum locum, putans alterum ibidem habere pecuniam, aut habiturum; potest, vbi rescuerit fraudem, illum cogere vt contractum impleat, & ibi soluat: quòd si alter nolit illic soluere, poterit campfor repetere sortem & pretium cambij in loco vbi dedit; & interesse, quòd patitur ex eo, quòd loco constituto solum non sit. Ratio est, quia cum ipse bona fide contractum ex parte sua impleuerit, tenetur alter quoque ex parte sua implere quantum potest; vel soluere quantum intererat campforis eum impleri. alioquin contractus semper pateret fraudibus; & contrahentes possent cum magno suo incommodo eludi.

Dico Secundò, Si is qui petit, possit alibi habere pecuniam per amicum vel alium, qui non sit in ministerio vel societate campforis, non peccabit contra iustitiam campfor, si nolit ei dare nisi ad cambium in talem locum. fieri tamen potest vt peccet contra charitatem proximi. Prior pars patet, quia ex iustitia non tenetur ei dare mutuum, sed potest nolle ei dare pecuniam, nisi aliquid emendo iusto pretio: atqui pecunia illa, quam iste habere potest alibi, est pretio æstimabilis; ergo etsi campfor nolit ei dare pecuniam, nisi emendo talem pecuniam absentem, non peccabit contra iustitiam. sicut si nolit ei dare pecuniam, nisi emendo domum, vel agrum, vel equum, non facit ei iniuriam.

Alter pars patet; vt si proximus sit pauper, & in aliqua graui necessitate constitutus: nam contra charitatem est, compellere hominem tenentem hic egentem pecunia præsentem, vt alibi, vbi non eger, cum magno suo damno eam procuret. vt enim campfarius ei, qui alibi pro se respondit, satisfaciatur, cogitur ibi facere recambium; & sic in loco, vbi

vbi accepit, soluere pretium cambij & recambij, grauissimo suo incommodo.

71
Probabile est non esse contra iustitiam.

Dico Tertio, Si is qui petit à campfore, non possit habere alium qui ipsius nomine satisfaciat in loco condicto, quam ipsum campforem, vel socium eius cui pecunia in loco illo est numeranda; probabile est, esse contra iustitiam tunc ad cambium dare. Contraria tamen sententia non est improbabilis, & speculatiue verior; tamen omnino diuadenda, nec facile permitienda. Prior pars probatur, quia ita tenent multi DD. videtur enim esse mutuum palliatum. intentio enim non videtur esse alia, quam dare pecuniam cum obligatione, vt in eodem loco restituarur; cetera videntur agi non serio, sed tegendi mutui causa. Secunda pars probatur rationibus supra allatis. suppono autem serio agi, ita vt si factor campforis, qui respondet pro campfario, fugeret vel decoqueret, campfor non sit habiturus directam & nomine suo actionem in campfarium. nam hoc ipso, quo acceptata est obligatio respondentis, liberatur campfarius; ita vt campfor in illum agere saltem suo nomine non possit: quod maxime locum habere debet, quando factor campforis respondet. potest tamen ei competere actio indirecta, nomine sui debitoris.

72 Tertia pars patet, tum quia saepe est contra charitatem; tum quia inducit praesumptionem Iuris & de Jure, vsurarium; vt patet ex Bulla Pij V. de cambiis. vnde talis in foro externo posset plecti tamquam vsurarius.

DUBITATIO VIII.

Utrum prouisiones, quas solent campfores & bancarij accipere, iuste accipiuntur.

73
Prouisiones.

Notandum est, nomine prouisionum significari mercedem & lucrum, quod campfores & bancarij detrahunt pecuniae numerandae, ratione operae, quam praestant scribendo, numerando pecuniam, soluendo pro alio, litteras mittendo, pecuniam depositam custodiendo, pro alio se obligando, alterius negotia expediendo. Itaque possunt hic interuenire varij tituli, de quibus seorsim dicendum.

74
Pro custodia.

Dico Primo, Campfor vel nummularius, qui pecuniam mercatorum, vel aliorum accipit custodiendam, cum obligatione eam reddendi, quando & cui voluerint depositores, potest accipere iustam mercedem pro hac custodia & obligatione, si de ea ante stipulatus fuerit; vel si ex consuetudine dari soleat. Ratio est, quia tale obsequium in gratiam alterius praestitum, per se est pretio aestimabile.

Dixi, Si ante stipulatus fuerit, &c. quia alioquin non censetur locasse operam suam pretio; sed gratis, vt vsu pecuniae frueretur: vel accepisse eam mutuo. nam depositores ordinariè nihil dare solent, cum bancarij libentissime gratis hoc onus suscipiant, ob commodum quod illis inde prouenit.

75
Quando incrementur bancarij, & quando deponitores.

Vbi Aduerte, fieri interdum posse, vt bancarij lucentur; vt si nolint pecuniam suscipere custodiendam, nisi certo pretio operam suam ad hoc doloando: quod possunt facere, etiam si ex vsu pecuniae interim magnum quaestum capiant: ceteri

enim permittatur illis vsus pecuniae, tamen pretio aestimabile est, quod obligent se ad pecuniae custodiam, & ad eam restituendam, quando alteri placuerit: quod autem interim quaestum vsu pecuniae faciant, industriae fructus est, non pecuniae: vnde hoc non impedit, quin pro obsequio, quod praestant depositori, possint mercedem pacisci. Interdum fieri potest, vt deponentes lucentur; vt si nolint pecuniam suam tradere, nisi in societatem negotiationis per tres contractus, de quibus infra. Hoc modo in Hispania & Gallia fortasse accipiunt depositores 6. vel 7. in 100. à bancariis, quamuis Nauart. cap. 17. nu. 293. putet eos committere vsuram, si ex pacto tacito vel expresso accipiant. Sed hoc intellige, nisi talis vel similis contractus interuenierit. Interdum fieri potest, vt neuter lucretur: vt si depositores nolint eam tradere titulo depositi, sed mutui vel precarij: tunc enim nihil poterit exigi ratione custodiae, quia alter tradit rem suam, non alterius; cum ex vi mutui transferatur dominium in mutuatarium. neque ratione obligationis soluendi; quia haec obligatio tali mutuo est intrinsecè connexa. Deinde etiam si non cogitent de mutuo, sed simpliciter apud bancarium deponant, tamen non tenentur soluere mercedem; quia cum magnum bancario beneficium praestent, quod apud ipsum potius, quam apud alium pecuniam suam deponant, vicissim intendunt ab ipso beneficium accipere, (videlicet custodiam suae pecuniae) ad quod ex gratitudine tenentur. si enim indicaret se nolle id gratis praestare; facile alij inuenirentur, qui id libentissime susciperent.

76

Dico Secundo, Campfor potest aliquid exigere nomine prouisionis seu mercedis à campfario. Primo, Si periculum sortis, volente campfario, in se suscipiat. sicut enim mutuans vel emens anticipata solutione, vel credito vendens, potest exigere pignus vel fideiussorem, vt sibi cautum sit de sorte: ita etiam cambiens; vt rectè docet Boninsigli cap. 7. num. 23. vnde si campfarius non habeat pignus vel fideiussorem, vel si petat vt ipse campfor id periculi subeat; poterit campfor aliquid pro eo onere bona fide aestimatum accipere. Secundo, Si fideiubeat pro campfario apud eum, cui debitum traicitur, id est, apud respondentem campfarij; praesertim si ille non sit famulus, seu factor campforis. Ratio est, quia obligat se pro campfario ad soluendum illi, si contigerit campfarium illi non soluere: quae obligatio est aliquo pretio aestimabilis, quamuis exiguo; praesertim quando campfor aliunde est securus suae sortis. est tamen alicuius momenti, quia si alius fideiussisset, campfor non posset conueniri à respondente campfarij; atqui nunc conueniri potest, si campfarius tempore constituto, suo respondenti non soluat. Quod si ille sit famulus, vel factor campforis, non potest campfor quidquam pro fideiussione exigere: tum quia verè non fideiubet, (non enim obligat se alteri pro campfario, nec vllum nouum periculum subit) tum quia hoc ipso securus est famulus de solutione sibi facienda pro debito traiecto, quo dominus eius securus est de sorte & lucro sortis (nam censetur vna eademque persona) atqui dominus est securus, si iam antea pignus vel aliam sufficientem cautionem accepit: ergo non potest hic esse vera fideiussio pretio aestimabilis. Dico, si cautionem sufficientem accepit: quia

77
Quibus campfor à campfario prouisiones possit accipere.

78
Si famulus vel factor seu gestor negotiorum.